International

scientific and practical conference

DECEMBER 6
2024

2024

STDF

Science technology& Digital finance

Google Scholar

The main directions of socio-economic development of New Uzbekistan: problems and solutions

MINISTRY OF HIGHER EDUCATION, SCIENCE AND INNOVATION OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

JIZZAKH BRANCH OF THE NATIONAL UNIVERSITY OF UZBEKISTAN NAMED AFTER MIRZO ULUGBEK

Scientific journal of Science technology & Digital finance

The main directions of socio-economic development of New Uzbekistan: problems and solutions collection of materials of the international scientific and practical conference on the topic

(December 6, 2024)

(Part 2)

Jizzakh-2024

Department of Economics and tourism of Jizzakh branch of the National University of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek
6.12.2024

The main directions of socio-economic development of New Uzbekistan: problems and solutions collection of materials of the international scientific and practical conference on the topic – Jizzahk: Department of economics and tourism of Jizzakh branch of the national university of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek, December 6, 2024, 450 pp.

Editors in charge: DSc.prof. Turakulov O.X., PhD. O'ralov A.I.

In the collection of materials of the conference, the role and role of Science, Education and production in the era of globalization, the pressing problems of the issues of interaction of these processes, feedback on their solutions were presented by mature specialists of the field.

In addition, research on the scientific and practical topic, carried out in the economics, Exact Sciences, Natural Sciences and socio-humanities during the globalization period, information is presented in the scientific and practical fields, which includes the latest innovative technologies in the fields of production.

It can be argued that this collection is one of the specific intersections of current thoughts and innovative ideas of the world of science. This scientific and practical conference was actively attended by professors and scientific researchers engaged in scientific research in Uzbekistan and foreign countries. In increasing the position of the scientific and practical conference, the professors and teachers of domestic and foreign higher educational institutions made a significant contribution.

Professors and teachers of foreign higher educational institutions who actively participated in the work of the conference made a worthy contribution to the high level of interaction with scientists of our country. The processes of international cooperation with foreign countries and exchange with them in the field of Science in the era of globalization have a positive effect on the development of Higher Education, the fields of Science and production. The materials of this conference are special in that they include a wide range of research, from theoretical developments to practical solutions, demonstrating the diversity of approaches and directions in this area.

In conclusion, it should be noted that this scientific and practical conference will be a very useful collection for everyone who is interested in modern research in the fields of further development of Higher Education, Science, Education and production in the era of globalization. The authors are responsible for the content and quality of the articles and abstracts included in the collection.

“TIZIMLI” YOKI ZAMONAVIY MENEJMENT MOHIYATI

Norbekov Xursandmurod, Xo‘jamqulov Eldor
Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali

Annotatsiya: Ushbu maqola tizimli menejmentning mohiyati va uning zamonaviy boshqaruv tizimlaridagi ahamiyatini o‘rganadi. Tizimli menejment yondashuvi – bu tashkilotni yaxlit tizim sifatida ko‘rib chiqish, uning barcha qismlarini bir-biri bilan bog‘lab, umumiy maqsadlarga erishishga intilishdir. Maqolada tizimli menejmentning asosiy prinsiplari, metodologiyasi va uning amaliyotda qo‘llanilishi tahlil qilinadi. Tizimli yondashuv rahbarlarga tashkilotning turli bo‘limlari o‘rtasidagi aloqalarni samarali boshqarish, resurslarni to‘g‘ri taqsimlash, jarayonlarni optimallashtirish va natijalarni yaxshilash imkonini beradi. Maqolada, shuningdek, zamonaviy menejmentning tizimli yondashuvlar bilan uyg‘unligini, uning strategik boshqaruv, innovatsion texnologiyalar va raqobatbardoshlikni oshirishdagi ahamiyatini ham ko‘rib chiqiladi. Tizimli menejmentning uzoq muddatli muvaffaqiyatga erishishda qanday rol o‘ynashini, shuningdek, tizimli qarorlar qabul qilishda yordam beradigan texnologik vositalar va metodologiyalarni tahlil qilish orqali tashkilotlar uchun samarali boshqaruv strategiyalarini ishlab chiqishga yordam beradi.

Kalit so‘zlar: Tizimli menejment, zamonaviy menejment, boshqaruv tizimi, strategik boshqaruv, innovatsion texnologiyalar, tizimli yondashuv, resurslarni boshqarish, samaradorlik, qarorlar qabul qilish, raqobatbardoshlik, boshqaruv metodologiyasi, tizimlar nazariyasi.

Kirish

Zamonaviy menejmentning rivojlanishi, asosan, iqtisodiyot, texnologiyalar va tashkilotlarning ichki strukturasidagi o‘zgarishlarga bog‘liq. Shu bilan birga, tizimli menejment yondashuvi bugungi kunda boshqaruvni tashkil etishda asosiy tamoyillardan biriga aylangan. Tizimli menejment, tashkilotni yagona tizim sifatida ko‘rib chiqish, uning barcha qismlarini bir butun sifatida boshqarish va ularning o‘zaro aloqalarini samarali boshqarish orqali tashkilotning umumiy maqsadlariga erishishga intiladi. Ushbu maqola tizimli menejmentning mohiyatini, uning zamonaviy menejmentdagi o‘rnini, prinsiplarini va amaliyotga tatbiqini ilmiy asosda tahlil qiladi.

1. Tizimli menejment: asosiy tushuncha va mohiyat

Tizimli menejment (Systems Management) — bu tashkilotni tizim sifatida ko‘rib chiqish, uning barcha qismlarini o‘zaro aloqalar va bog‘liqliklar asosida boshqarish yondashuvini anglatadi. Tizimli yondashuv, tashkilotning o‘zgaruvchan muhitga moslashuvchanligini ta’minlash, jarayonlarni samarali boshqarish, strategik

qarorlar qabul qilish va resurslarni to‘g‘ri taqsimlashni o‘z ichiga oladi. Tizimli menejmentning asosiy tamoyillari quyidagilardan iborat:

- Yagona tizim sifatida ko‘rish: Tashkilot o‘zining barcha tarkibiy qismlari bilan yagona tizim sifatida qaraladi. Har bir bo‘limning faoliyati boshqa bo‘limlarga ta’sir ko‘rsatadi, shuning uchun tizimning samarali ishlashi uchun barcha qismlar o‘rtasidagi aloqalar va integratsiya zarur.
- Aloqalar va bog‘liqliklar: Tizimli yondashuvda har bir bo‘lim yoki tarkibiy element o‘zaro bog‘liq va bir-biriga ta’sir qiladi. Bu prinsip tashkilotning har bir jarayonini yaxlit va kompleks tarzda boshqarishni ta’minlaydi.
- Resurslarni samarali taqsimlash: Tizimli menejment samarali boshqaruv uchun resurslarni (inson, moliya, vaqt, texnologiya) optimal taqsimlashni o‘z ichiga oladi. Resurslar faqat aniq va maqsadga yo‘naltirilgan faoliyatlar uchun sarflanadi.
- O‘zgarishlarga moslashuvchanlik: Tizimli yondashuv tashkilotni o‘zgaruvchan sharoitlarga tez va samarali moslashishga imkoniyat yaratadi. O‘zgarishlar va yangiliklarga moslashish tashkilotning uzoq muddatli muvaffaqiyatini ta’minlaydi.

2. Zamonaviy menejment: tizimli yondashuvning o‘rni

Zamonaviy menejment yondashuvlari, odatda, an'anaviy boshqaruv usullaridan farq qiladi. Tizimli menejment usuli zamonaviy boshqaruvda quyidagi jihatlarni o‘z ichiga oladi:

- Strategik boshqaruv: Tizimli menejmentda strategik boshqaruv o‘rni juda katta. Tashkilotning uzoq muddatli maqsadlariga erishish uchun tizimli yondashuv asosida ishlab chiqilgan strategiyalar tashkilotning barcha bo‘limlari va faoliyatlarini mos ravishda boshqaradi.
- Inson resurslarini boshqarish: Zamonaviy menejmentda inson resurslari boshqaruvi ham tizimli yondashuvni talab qiladi. Bu yondashuv xodimlarning professional rivojlanishini, motivatsiyasini va ishlash samaradorligini oshirishga yordam beradi.
- Innovatsion texnologiyalarni qo‘llash: Tizimli menejment zamonaviy texnologiyalar, jumladan, axborot texnologiyalari, ma’lumotlar bazalari va raqamli platformalarni boshqaruv jarayoniga integratsiya qiladi. Bu orqali jarayonlarni avtomatlashtirish, ma’lumotlar asosida qarorlar qabul qilish va samaradorlikni oshirish mumkin.
- Tashqi va ichki muhitni o‘rganish: Tizimli menejmentda tashkilot nafaqat o‘z ichki tizimlarini, balki tashqi muhitni ham inobatga oladi. Tashqi omillar (iqtisodiy, siyosiy, ijtimoiy) va ichki jarayonlarning aloqalari tashkilot faoliyatini yanada optimallashtirishga yordam beradi.

3. Tizimli menejmentning asosiy prinsiplari

Tizimli menejmentning muvaffaqiyatli qo‘llanilishi quyidagi prinsiplarga asoslanadi:

Department of Economics and tourism of Jizzakh branch of the National University of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek
6.12.2024

1. Butunlik va yaxlitlik: Tizimli yondashuvda tashkilotning har bir qismi umumiy maqsadga erishish uchun bir-biriga bog‘liqdir. Har bir bo‘limning faoliyati boshqa bo‘limlar bilan uzviy aloqada bo‘ladi.

2. Integratsiya: Boshqaruvning barcha elementlari bir-biri bilan muvofiqlashtirilgan bo‘lishi kerak. Resurslarni, jarayonlarni va strategiyalarni o‘zaro integratsiya qilish tashkilotning samarali ishlashini ta’minlaydi.

3. Dinamiklik va moslashuvchanlik: Tizimli menejment doimo o‘zgaruvchan sharoitlarga moslashish imkoniyatini beradi. Tashkilotlar o‘zgarishlarni o‘z tizimlariga kiritishda yuqori darajada moslashuvchanlikka ega bo‘lishi lozim.

4. Qarorlar qabul qilishda tizimli yondashuv: Qarorlar qabul qilishda har doim tizimli yondashuv qo‘llaniladi, ya’ni qarorlar tashkilotning barcha bo‘limlarining holatini hisobga olishni, resurslarni to‘g‘ri taqsimlashni va umumiy maqsadga erishishni ta’minlashni talab qiladi.

4. Tizimli menejmentning zamonaviy amaliyotdagi tatbiqi

Zamonaviy menejmentda tizimli yondashuvning tatbiqi quyidagi yo‘nalishlarda samarali amalga oshiriladi:

- Lean Manufacturing (Yaxshi ishlab chiqarish): Lean tizimi ishlab chiqarish jarayonlaridagi isrofgarchilikni kamaytirish va samaradorlikni oshirish uchun tizimli yondashuvni qo‘llaydi. Bu tizimning asosiy maqsadi — jarayonlarni doimiy ravishda takomillashtirish va resurslarni samarali ishlatishdir.
- Balanced Scorecard: Kaplan va Norton tomonidan ishlab chiqilgan bu yondashuv tizimli menejmentni tashkilotning strategik boshqaruvi bilan uyg‘unlashtirishga yordam beradi. Bu yondashuv tashkilotning barcha bo‘limlarining natijalarini birlashtirib, ularni yagona strategik maqsadlar asosida o‘lchashga imkon beradi.
- Korxona resurslarini rejalashtirish (ERP): ERP tizimlari tashkilotning barcha resurslarini boshqarish va ularning o‘zaro bog‘lanishini ta’minlash uchun tizimli menejment yondashuvini qo‘llaydi. Bu tizim barcha bo‘limlar o‘rtasidagi aloqalarni yanada kuchaytiradi va samarali boshqaruvni ta’minlaydi.
- Tizimli strategik rejalashtirish: Tizimli menejment usullari strategik rejalashtirish jarayonlarida keng qo‘llaniladi. Tashkilotlar tizimli rejalashtirish orqali o‘zgaruvchan biznes muhiti va ichki resurslarni hisobga olgan holda raqobatbardosh strategiyalarni ishlab chiqadilar.

Xulosa

Tizimli menejment zamonaviy boshqaruvda tashkilotning samarali faoliyatini ta’minlashda muhim vosita hisoblanadi. Ushbu yondashuv tashkilotlarning barcha bo‘limlari va jarayonlarini yagona tizim sifatida boshqarishni ta’minlaydi. Tizimli menejmentning asosiy tamoyillari, uning tashkilotning resurslarini samarali boshqarish va strategik qarorlar qabul qilishda qanday samarali ishlashi ko‘rsatilgan. Zamonaviy menejmentda tizimli yondashuvni qo‘llash orqali tashkilotlar o‘z faoliyatini optimallashtirishi, o‘zgaruvchan sharoitlarga moslashishi va raqobatbardoshligini oshirishi mumkin.

Department of Economics and tourism of Jizzakh branch of the National University of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek
6.12.2024

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Senge, P. M. (1990). The Fifth Discipline: The Art & Practice of The Learning Organization. New York: Doubleday.
2. W. Edwards Deming (1986). Out of the Crisis. MIT Center for Advanced Educational Services.
3. Ackoff, R. L. (1999). Re-Creating the Corporation: A Design of Organizations for the 21st Century. Oxford University Press.
4. Beer, M. (1980). Organization Change and Development: A Systems View. Scott, Foresman.
5. Bertalanffy, L. von (1968). General System Theory: Foundations, Development, Applications. George Braziller.
6. Kaplan, R. S., Norton, D. P. (1992). The Balanced Scorecard: Measures that Drive Performance. Harvard Business Review.
7. Mintzberg, H. (2009). Managing. San Francisco: Berrett-Koehler.
8. Ulrich, D., & Dulebohn, J. H. (2015). Are we there yet? What's next for HR? Human Resource Management Review.

Department of Economics and tourism of Jizzakh branch of the National University of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek
6.12.2024